

การบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบารอกัตฟาร์มผักไฮโดรโปนิคส์
ตำบลนาเคียน อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช*
GROUP MANAGEMENT OF BARAKAT COMMUNITY ENTERPRISE GROUP
CONDUCTING HYDROPRNICS VEGETABLE FARM, NA KHIAN SUB-DISTRICT,
MUEANG DISTRICT, NAKHON SI THAMMARAT PROVINCE

จิราวดี รับไทรทอง

Jirawadee Rabsaithong

ฐิติกานต์ เอียดน้อย

Thitikan Aiadnoi

จิตติมา ดำรงวัฒนะ

Jittima Damrongwattana

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

Nakhon Si Thammarat Rajabhat University, Thailand

พระบุญญฤทธิ์ ชูราศรี*

Phra Boonyarit Churasri*

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

Mahachulalongkornrajavidyalaya University Nakhon Si Thammarat Campus, Thailand

เมธาวิรินทร์ จำนงค์ธรรม

Methawirin Chamnongtham

นักวิชาการอิสระ

Independent Academic, Thailand

*Corresponding author E-mail: precuredx3@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) พัฒนาการเกิดกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบารอกัตฟาร์มผักไฮโดรโปนิคส์ 2) สภาพปัญหาของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบารอกัตฟาร์มผักไฮโดรโปนิคส์ และ 3) การบริหารจัดการกลุ่มภายใต้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงวิสาหกิจชุมชนบารอกัตฟาร์มผักไฮโดรโปนิคส์ ตำบลนาเคียน อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นวิธีวิจัยเชิงคุณภาพใช้แบบสัมภาษณ์ โดยเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ 1.1) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 3 คน และ 1.2) กลุ่มผู้ส่งเสริม และสนับสนุนการปลูกผักไฮโดรโปนิคส์ จำนวน 1 คน ซึ่งทั้งหมดเป็นผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ และประสบการณ์เกี่ยวกับการปลูกผักไฮโดรโปนิคส์ไม่ต่ำกว่า 8 ปี วิเคราะห์เชิงเนื้อหา และสรุปเป็นภาพรวม ผลการวิจัย พบว่า 1) พัฒนาการเกิดกลุ่ม ได้แก่ ขั้นตอนของกลุ่ม พบว่า จุดกำเนิดของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบารอกัตฟาร์มผักไฮโดรโปนิคส์ ขึ้นดำเนินการปฏิบัติ พบว่า หลังจาก ที่พูดคุย และหาข้อสรุปร่วมกัน ขึ้นการขยายตัว พบว่า ระยะเวลา 9 ปี เริ่มจากการจัดทำกรปลูกผักบริเวณข้างบ้าน และขึ้นการมีส่วนร่วม พบว่า การสร้างเศรษฐกิจให้กับชุมชนเป็นชุมชนพึ่งตนเองได้ 2) สภาพปัญหาของกลุ่ม ได้แก่ 2.1) สภาพปัญหาการเพาะปลูก พบว่า ทางกลุ่มมีปัญหาในด้านการเพาะปลูก 2.2) สภาพปัญหาการบรรจุภัณฑ์ พบว่า ทางกลุ่มยังไม่สวยงาม รูปทรงของผักไม่สวย 2.3) สภาพปัญหาด้านการตลาด พบว่า ในช่วงฤดูฝน เพราะผักจะไม่สวย และผักเติบโตช้า และ 2.4) สภาพปัญหาการบริหารจัดการกลุ่ม การบริหารจัดการกลุ่มภายใต้

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และ 3) การบริหารจัดการกลุ่มภายใต้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ได้แก่ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกัน การมีความรู้ และการมีคุณธรรม

คำสำคัญ: การบริหารจัดการ, กลุ่มวิสาหกิจชุมชน, ผักไฮโดรโปนิคส์, เศรษฐกิจพอเพียง

Abstract

The purposes of this research article were to study the following: 1) The development of the Barakat community enterprise group conducting hydroponic vegetable farm, 2) The problem conditions of the Barakat community enterprise group conducting hydroponic vegetable farm, and 3) The group management under the Philosophy of Sufficiency Economy with the Barakat community enterprise conducting hydroponic vegetable farm in Na Khian Sub-district, Mueang District, Nakhon Si Thammarat Province. It was qualitative research that used interviews and selected a specific sample. The sample was classified into two groups: 1.1) A group of three key informants and 1.2) A group of one person who promoted and supported the hydroponic vegetable farm, all of whom were knowledgeable experts and experienced in growing hydroponic vegetables for at least eight years. The data were analyzed using content analysis and summarized as an overall summary. The results of the research were found with the following details: 1) The development of the group included, firstly, the group formation stage, indicating the origin of the Barakat community enterprise group conducting hydroponic vegetable farm; secondly, the implementation stage, which indicated the impact after discussing and finding mutual conclusions; thirdly, the expansion stage, which indicated a period of nine years, that began with growing vegetables in the area beside each community member's house; fourthly, the participation stage indicated the creation of an economy for the community to build the self-reliant community. 2) Conditions of the group's problems included the following details: 2.1) Problems with cultivation indicated that the group had problems with the matter of cultivation, 2.2) Problems with packaging indicated that the packaging was not engaging and the appearance of the vegetables was not suitable for sale, 2.3) Problems with marketing, which indicated that during the rainy season, the vegetables were not in the required appearance, and the vegetables were growing slowly, and 2.4) Problems with group management indicated group management under the Philosophy of Sufficiency Economy; 3) Group management under the Philosophy of Sufficiency Economy included the following details: 3.1) Moderation, 3.2) Reasonableness, 3.3) Self-immunity, 3.4) Knowledgeableness, and 3.5) Morality.

Keywords: Management, Community Enterprise, Hydroponic Vegetables, Sufficiency Economy

บทนำ

จุดกำเนิดของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบารอกัตฟาร์มผักไฮโดรโปนิคส์ ตำบลนาเคียน เกิดจากกลุ่มที่มีเป้าหมายต้องการสืบทอดอาชีพเกษตรกรปัจจุบันทายาทเกษตรหรือผู้สืบทอดอาชีพเกษตรนั้นมีน้อยมากในชุมชนจุดเริ่มต้นของการเกิดกลุ่มผู้นำที่ดำเนินกิจกรรมในชุมชน เช่น ด้านกีฬากลุ่มออมทรัพย์สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ผู้นำทางศาสนา และผู้รู้ในชุมชนได้มีการปรึกษาหารือจากกลุ่มผู้นำที่ได้กล่าวมาข้างต้นถึงประเด็นต้องการสร้างแบบอย่างอาชีพทางการเกษตรที่มีรายได้เลี้ยงดูตัวเอง และครอบครัวได้จึงได้ข้อสรุปเป็นเกษตรกรรมนวัตกรรมใหม่

และควรจะเป็นผักกินใบ เพราะมีรอบการผลิตที่เร็ว และสามารถสร้างรายได้ที่เร็วเช่นเดียวกันได้นำไปสู่การตั้งเป้าหมายรวบรวมกลุ่มผักไฮโดรโปนิคส์เข้าสู่กระบวนการศึกษาทางด้านการผลิตทางการตลาด เช่น การศึกษาดูงานหรือศึกษาข้อมูลทางอินเทอร์เน็ตตำราปลูกผักไฮโดรโปนิคส์ผู้รู้ทางด้านการเกษตรตลอดจนช่องทางการตลาดและนโยบายของทั้งภาครัฐด้านการเกษตร

จากการปรึกษาหารือทำให้ได้ข้อสรุปในการสืบทอดเกษตรกรรมโดยเป็นการใช้นวัตกรรมใหม่เข้ามามีส่วนในการสืบสานอาชีพเกษตรของชุมชนสามารถทำได้ และมีความต้องการทางการตลาดสูงเริ่มเข้าสู่กระบวนการปฏิบัติจริง และเริ่มสร้างโต๊ะปลูกผักไฮโดรโปนิคส์กับวัสดุที่มีอยู่ที่บ้านเพื่อเรียนรู้สร้างสมทักษะ และประสบการณ์ขั้นตอนการปฏิบัติทุกขั้นตอนของวิธีคิดตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงได้สร้างโต๊ะปลูกผักไฮโดรโปนิคส์ 4 โต๊ะกระบวนการผลิตผักสลัดก็ได้เริ่มต้นขึ้นกับการเรียนรู้ในช่วงเริ่มต้น และผลผลิตที่ได้มานั้นในครั้งแรก ๆ ใช้บริโภคในครัวเรือนแจกญาติพี่น้องเพื่อนบ้านการตลาดค่อย ๆ เริ่มเกิดขึ้นด้วยปากต่อปาก และเริ่มด้วยน้ำหนักผักไฮโดรโปนิคส์ 1 ถึง 5 กิโลกรัมต่อเดือน แล้วค่อย ๆ เติบโตขึ้นตามลำดับ

ตำบลนาเคียน มีสภาพพื้นที่โดยทั่วไปของตำบลนาเคียน เป็นพื้นที่ราบลูกคลื่นทั่วเขตพื้นที่ และบางพื้นที่เป็นที่ราบลุ่ม สมรรถนะดินที่พบส่วนใหญ่เป็นดินโลว์ ฮิวมิค กลี ซึ่งมีเนื้อดินละเอียด เหมาะสำหรับเกษตรกรรม มีบริบทเป็นชุมชนกึ่งเมืองกึ่งชนบท เพราะพื้นที่เป็นเขตต่อกับเขตเทศบาลนครนครศรีธรรมราช การปลูกสร้างบ้านเรือนกระจายอยู่ทั่วไป ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพด้านการเกษตร ได้แก่ ทำสวนผลไม้, ทำสวนยางพารา, ทำนา, เลี้ยงสัตว์, ปลูกพืชผัก เป็นอาชีพหลัก ส่วนอาชีพรอง คือ อาชีพรับจ้าง, ค้าขาย, หัตถกรรม และรับราชการ และด้วยเหตุที่ความรุ่งเรืองทางเศรษฐกิจแต่เดิมไม่ได้ดีมากนัก พื้นที่ในชุมชนมีความเหมาะสมในการทำเกษตรกรรม จึงได้มีการปรึกษาหารือจากกลุ่มผู้นำที่ได้กล่าวมาข้างต้นก่อให้เกิดการจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนฯ นี้ขึ้นมา และพัฒนาเป็นเศรษฐกิจชุมชนในปัจจุบัน (องค์การบริหารส่วนตำบลนาเคียน, 2556) จากการศึกษากลุ่มวิสาหกิจชุมชนบารอกัดฟาร์มผักไฮโดรโปนิคส์ ตำบลนาเคียน ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจในการศึกษาเกี่ยวกับผักพื้นบ้านซึ่งเป็นประเภทของผักกินใบ และเป็นกลุ่มวิสาหกิจที่มีการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเข้ามาดำเนินการซึ่งสามารถเป็นแบบอย่างให้แก่ผู้ที่ศึกษา และสามารถเป็นต้นแบบชุมชนที่เข้มแข็งให้แก่ชุมชนใกล้เคียงได้เข้ามาศึกษา และสามารถนำความรู้ที่ได้จากกลุ่มวิสาหกิจบารอกัดฟาร์มไปใช้ในการประยุกต์ใช้ในการดำรงชีพและการประกอบอาชีพของตนเองได้ในอนาคต

ดังนั้น จึงเป็นเหตุให้ผู้วิจัยได้สนใจศึกษา เรื่อง การบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบารอกัดฟาร์มผักไฮโดรโปนิคส์ ตำบลนาเคียน อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งเป็นสถานที่ที่เหมาะสม และสามารถให้บุคคลที่ต้องการศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับการบริหารจัดการของกลุ่มวิสาหกิจที่เข้มแข็งได้เข้ามาศึกษา และนำความรู้ที่ได้รับไปต่อยอดในชีวิตประจำวันได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพัฒนาการเกิดกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบารอกัดฟาร์มผักไฮโดรโปนิคส์ ตำบลนาเคียน อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช
2. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบารอกัดฟาร์มผักไฮโดรโปนิคส์ ตำบลนาเคียน อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช
3. เพื่อศึกษาการบริหารจัดการกลุ่มภายใต้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงวิสาหกิจชุมชนบารอกัดฟาร์มผักไฮโดรโปนิคส์ ตำบลนาเคียน อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพโดยคัดเลือกแบบเจาะจง ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัยดังต่อไปนี้

1. ด้านขอบเขต

1.1 ด้านประชากร (Population) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Information) การสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อศึกษาพัฒนาการเกิดกลุ่ม สภาพปัญหาของกลุ่ม และการบริหารจัดการกลุ่มภายใต้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยตัวแทนผู้เกี่ยวข้องกับการปลูกผักไฮโดรโปนิคส์มี 2 กลุ่ม ได้แก่ 1) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 3 คน และ 2) กลุ่มผู้ส่งเสริม และสนับสนุนการปลูกผักไฮโดรโปนิคส์ จำนวน 1 คน ซึ่งทั้งหมดเป็นผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับการปลูกผักไฮโดรโปนิคส์ไม่ต่ำกว่า 8 ปี

1.2 ด้านเนื้อหา ได้แก่ ศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการปลูกผักไฮโดรโปนิคส์ พัฒนาการเกิดกลุ่ม สภาพปัญหาของกลุ่ม และการบริหารจัดการกลุ่มภายใต้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และอินเทอร์เน็ต บทความ ตำรา คัดสำเนาจากรายงานการวิจัยหรือบทความตามเว็บไซต์

1.3 ด้านพื้นที่ศึกษา คือ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนบารอกัดฟาร์มผักไฮโดรโปนิคส์ หมู่ที่ 5 ตำบลนาเคียน อำเภอมือ จังหวัดนครศรีธรรมราช

2. ด้านเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 เครื่องบันทึกภาพ เป็นการใช้อุปกรณ์ถ่ายภาพเพื่อถ่ายภาพไว้เป็นหลักฐานในการวิจัย เพราะขณะสัมภาษณ์อาจจะต้องใช้อุปกรณ์ในการเก็บภาพเพื่อนำมาใช้ในการวิจัย

2.2 แบบบันทึกการสังเกต เป็นแบบที่ใช้ในการสังเกตในขณะที่สัมภาษณ์ หรือเพื่อสังเกตการณ์ตอบคำถามของผู้ถูกสัมภาษณ์ว่าตอบตรงประเด็น และตามข้อมูลจริงเท็จ เป็นการสังเกตกำหนดแนวทางโดยการใช้สายตา

2.3 แบบสัมภาษณ์ เป็นแบบที่ผู้วิจัยได้ตั้งคำถามไว้เพื่อต้องการเก็บบันทึกข้อมูลในการวิจัยพร้อมทั้งรวบรวมข้อมูลให้ได้มากที่สุด และตรงประเด็นมากที่สุด

2.4 เครื่องบันทึกเสียง เป็นการบันทึกเสียงตอนสัมภาษณ์ เนื่องจากบางครั้งการจดบันทึกระหว่างสัมภาษณ์ไม่ทัน ก็ยังมีเครื่องบันทึกเสียงเป็นเครื่องสำรองข้อมูลได้

3. ด้านการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ สืบค้นพื้นที่ในชุมชนเพื่อศึกษาข้อมูลเบื้องต้นก่อน หลังจากนั้นจึงไปสำรวจข้อมูลเบื้องต้นของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบารอกัดฟาร์มผักไฮโดรโปนิคส์ ตำบลนาเคียน สร้างความสัมพันธ์และแนะนำตัวเบื้องต้นเพื่อนำไปสู่การปรับตัวให้เข้ากับชุมชน ประสานงานโดยใช้เครื่องมือเพื่อเก็บข้อมูลรายละเอียดแบบเจาะลึกโดยนัดวัน เวลา และสถานที่ จากนั้นผู้วิจัยได้เก็บข้อมูล และรายละเอียดแต่ละประเด็นโดยพบปะพูดคุยกับกลุ่มเป้าหมาย พร้อมถ่ายภาพประกอบ รวบรวมวิเคราะห์ และสรุปผล หากปรากฏว่าขาดรายละเอียดข้อมูลส่วนใดก็ไปเก็บข้อมูลเพิ่มเติม

4. ด้านการวิเคราะห์ข้อมูล คือ การรวบรวมข้อมูล และตรวจสอบเนื้อหาอย่างถูกต้องเรียบร้อยแล้วจึงนำข้อมูลมาวิเคราะห์ เพื่อให้ได้เนื้อหาที่ถูกต้องตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ผู้ทำการวิจัยทำการศึกษาและนำมาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ในเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

1. พัฒนาการเกิดกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบารอกัดฟาร์มผักไฮโดรโปนิคส์ ตำบลนาเคียน พบว่า

1.1 ขั้นตอนตัวของกลุ่ม พบว่า จุดกำเนิดของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบารอกัดฟาร์มผักไฮโดรโปนิคส์ ตำบลนาเคียน เกิดจากกลุ่มมีเป้าหมายต้องการสืบทอดอาชีพเกษตรกร 12 มกราคม พ.ศ. 2557 ได้มีการปรึกษาหารือประชุมผู้นำที่ได้กล่าวมาข้างต้น ถึงประเด็นต้องการสร้างแบบอย่างอาชีพทางเกษตรกรที่มีรายได้เลี้ยงดูตนเอง และครอบครัวได้ เข้าสู่กระบวนการศึกษาทางด้านการผลิต และทางด้านการตลาด 1 มิถุนายน พ.ศ. 2557 และประชุมหาข้อสรุปแต่ละประเด็นข้างต้นก็ได้ข้อสรุปว่าสามารถทำได้ และมีความต้องการทางด้านการตลาดสูง ดังคำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลว่า

“จุดกำเนิดของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบารอกัดฟาร์มผักไฮโดรโปนิคส์ ตำบลนาเคียน เกิดจากกลุ่มมีเป้าหมายต้องการสืบทอดอาชีพเกษตรกร ปัจจุบันทายาทเกษตรกรหรือผู้สืบทอดอาชีพเกษตรกรนั้นมีน้อยมากในชุมชน จุดเริ่มต้นของกลุ่มเกิดจากผู้นำที่ดำเนินกิจกรรมในชุมชน เช่น ด้านกีฬา กลุ่มออมทรัพย์ สมาชิก ส.อบต ผู้นำทางศาสนา และผู้รู้ในชุมชน” (นิติพล ออมจิตร, 2565)

“12 มกราคม พ.ศ. 2557 ได้มีการปรึกษาหารือประชุมผู้นำที่ได้กล่าวมาข้างต้น ถึงประเด็นต้องการสร้างแบบอย่างอาชีพทางเกษตรกรรมที่มีรายได้เลี้ยงดูตนเอง และครอบครัวได้ประเด็นต่อไปประเภทของเกษตรกรรมที่จะทำว่าควรจะเป็นกลุ่มไหน หรือได้ข้อสรุปเป็นเกษตรนวัตกรรมใหม่ และควรจะเป็นผักกินใบ เพราะมีรอบการผลิตที่เร็ว และสามารถสร้างรายได้ที่เดิมเช่นกันได้นำไปสู่การตั้งเป้าหมายรวบรวมกลุ่มผักไฮโดรโปนิคส์” (สุรเดช ยุทธแสง, 2565)

1.2 ขั้นตอนการปฏิบัติ พบว่า หลังจากที่พูดคุย และหาข้อสรุปร่วมกัน จึงได้รวมตัวกันจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบารอกัดฟาร์มผักไฮโดรโปนิคส์ กลุ่มได้พูดคุยตกลงกันว่าต้องมีการวางแผน วางกฎระเบียบ และวางแนวทางในการทำงานของกลุ่ม การแบ่งหน้าที่งานชัดเจนในกลุ่มทำให้สมาชิกแล้วก็กรรมการมีความรับผิดชอบหน้าที่ ดังคำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลว่า

“การแบ่งหน้าที่งานชัดเจนในกลุ่มทำให้สมาชิกแล้วก็กรรมการมีความรับผิดชอบหน้าที่ เราก็สามารถจัดการกับปัญหาได้ คือ การสร้างความชัดเจนให้กับสมาชิกทำให้สามารถเข้าใจในทิศทางเดียวกันเกิดความผิดพลาดของงานเล็กน้อย” (สุรเดช ยุทธแสง, 2565)

1.3 ขั้นการขายตัว พบว่า ระยะเวลา 9 ปีเริ่มจากการจัดทำกรปลูกผักบริเวณข้างบ้านจากสมาชิก 3 - 4 คนจน ปีพ.ศ. 2560 ได้ขยายมาอยู่ในพื้นที่นี้ โดยทำสัญญาเช่า ปีพ.ศ. 2563 ขยายเป็น 5 ไร่ รวมทั้งหมดหนึ่งสมาชิก 20 คน แรก ๆ มีการขายผักกันในกลุ่มสมาชิกในชุมชน ขายตามตลาดนัดบ้าง ตามร้านขายผักต่าง ๆ เมื่อก่อนขายได้น้อย แต่ตอนนี้ยอดขายเพิ่มขึ้น ดังคำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลว่า

“เมื่อก่อนขายผักแต่ละวัน 50 กิโลกรัม แต่เมื่อทำการขายส่งให้กับทางเซ็นทรัลในแต่ละวันสามารถเก็บผักได้ จำนวน 100 กิโลกรัม ถึง 150 กิโลกรัม ส่งต่อให้ทางเซ็นทรัลทำให้มีการขยายตัวทางการตลาดเพิ่มมากขึ้น” (แวอุมา เป็นอาหมัด, 2565)

1.4 ขั้นการมีส่วนร่วม พบว่า การสร้างเศรษฐกิจให้กับชุมชนเป็นชุมชนพึ่งตนเองได้ ซึ่งมีหน่วยงานต่าง ๆ ทั้ง อบต. และหน่วยงานเกษตรอำเภอเข้ามามีส่วนร่วมในการให้ความรู้แก่ชุมชน และกลุ่มวิสาหกิจบอกถึงข้อดี และผลที่ได้รับประโยชน์ที่ได้รับจะสามารถพัฒนาได้ในทางที่ดีขึ้น และช่วยเป็นศูนย์กลางของชุมชนในการพัฒนาศักยภาพของคนในชุมชนด้วย ดังคำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลว่า

“มีการร่วมมือกับ MOU ที่เข้ามาให้ความรู้แล้วก็การยกระดับพื้นที่บ้านให้สามารถผูกกับทางเซ็นทรัลสามารถให้ผักพื้นบ้านมีมูลค่ามากขึ้น รวมถึงการสร้างเศรษฐกิจให้กับชุมชนเป็นชุมชนพึ่งตนเองได้” (นิติพล ออมจิตร, 2565)

“มีการส่งเสริมจากหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งอบต. และหน่วยงานเกษตรอำเภอเข้ามามีส่วนร่วมในการให้ความรู้แก่ชุมชน และกลุ่มวิสาหกิจบอกถึงข้อดี และผลที่ได้รับประโยชน์ที่ได้รับจากการผลิตผักไฮโดรโปนิคส์” (สุรเดช ยุทธแสง, 2565)

2. สภาพปัญหาของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบารอกัดฟาร์มผักไฮโดรโปนิคส์ ตำบลนาเคียน

2.1 สภาพปัญหาการเพาะปลูก พบว่า ทางกลุ่มมีปัญหาในการเพาะปลูก เนื่องจากสภาพอากาศเปลี่ยนแปลงบ่อย ทำให้ผลผลิตออกมาช้า นอกจากนี้ ยังมีปัญหาเกี่ยวกับศัตรูพืช ซึ่งในบางช่วงขาดแคลนศัตรูพืชที่ใช้ในการเพาะปลูก ทำให้ต้องซื้อศัตรูพืชมาจากภายนอกชุมชน ดังคำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลว่า

“เนื่องจากพื้นที่ตรงนี้เป็นพื้นที่ลุ่มต่ำทำให้เกิดน้ำท่วมขัง และเกิดปัญหาในการเก็บเกี่ยว เพราะไม่สามารถที่จะเดินทางเข้าไปเก็บเกี่ยวผักในแปลงได้ ซึ่งปริมาณน้ำก็เยอะพอสมควรสร้างความเสียหายให้ผักที่สามารถเก็บได้แล้ว เพราะเก็บได้ไม่ตามเวลา” (แวอุมา เบ็นอาหมัด, 2565)

2.2 สภาพปัญหาการบรรจุภัณฑ์ พบว่า ทางกลุ่มยังไม่สวยงาม รูปทรงของผักไม่สวย เนื่องจากสภาพอากาศเปลี่ยนแปลง และใช้ถุงขนาดใหญ่ที่สามารถเก็บอุณหภูมิ และเป็นถุงขนาดใหญ่ที่ไม่ทำให้ผักหรือใบผักเกิดรอยขีดข่วนซึ่งมีความระมัดระวังในการส่งต่อผักให้กับผู้บริโภค ทางกลุ่มมีแนวทางการคิดที่จะแก้ไขให้ผักออกมามีรูปทรงที่สวยงาม ดังคำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลว่า

“การเลือกบรรจุภัณฑ์ที่มีความเหมาะสม และสามารถเก็บอุณหภูมิของผักไว้คงที่จะเป็นการลดความเสียหายของผักได้น้อยที่สุด เพราะใช้เวลาในการขนส่งค่อนข้างหลายวันอาจทำให้ผักเกิดความเสียหายได้” (สุรเดช ยุทธแสง, 2565)

2.3 สภาพปัญหาด้านการตลาด พบว่า ในช่วงฤดูฝน เพราะผักจะไม่สวย และผักเติบโตช้า เพราะไม่มีแดดในการสังเคราะห์แสงในบางฤดูที่ผักทางภาคเหนือถูกส่งมายังภาคใต้ เพราะปัญหาผักล้นตลาดทำให้ยอดขายของวิสาหกิจลดลงไปด้วย เพราะมีการส่งผักมาทางภาคอื่น ๆ ดังคำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลว่า

“บางครั้งผักในวิสาหกิจมีความเสียหายหรือเกิดผักไม่สวยทำให้ราคาผักก็ต้องลดลงตามคุณภาพของผักด้วย ซึ่งปัญหานี้เกิดขึ้นบ่อย เพราะมีโรคที่เกิดจากผักทำให้เกิดความเสียหายบ่อยครั้ง” (แวอุมา เบ็นอาหมัด, 2565)

2.4 สภาพปัญหาการบริหารจัดการกลุ่ม พบว่า การบริหารจัดการกลุ่มภายใต้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่ม ความเห็นต่างหรือความขัดแย้งนำไปสู่บ่อนทำลายซึ่งการยุติด้วยการฟังเสียงส่วนใหญ่ในกลุ่มเกี่ยวกับการบริหารจัดการส่วนใหญ่เป็นเรื่องของการแสดงความคิดเห็นที่แตกต่างซึ่งก็ไม่ได้ส่งผลร้ายแรงแต่ต้องใช้เหตุผล และฟังเสียงส่วนมากเป็นหลัก ดังคำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลว่า

“แน่นอนทุกหน่วยงานทุกองค์กรจะต้องประสบปัญหาความขัดแย้งกันอยู่แล้วซึ่งเราจะแก้ไขแนวทางความขัดแย้งโดยการร่วมมือกันตัดสินใจแก้ไขปัญห และหาแนวทางในการยุติปัญหาความขัดแย้งนั้น” (สุรเดช ยุทธแสง, 2565)

“ปัญหาที่พบเจอในกลุ่มเกี่ยวกับการบริหารจัดการส่วนใหญ่เป็นเรื่องของการแสดงความคิดเห็นที่แตกต่าง ซึ่งก็ไม่ได้ส่งผลร้ายแรงแต่ต้องใช้เหตุผล และฟังเสียงส่วนมากเป็นหลักโดยการลองผิดลองถูกทำให้เกิดผลลัพธ์ที่ดีของกลุ่ม” (แวอุมา เป็นอาหมัด, 2565)

3. การบริหารจัดการกลุ่มภายใต้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงวิสาหกิจชุมชนบารอกัตฟาร์มผักไฮโดรโปนิกส์ ตำบลนาเคียน

3.1 ด้านความพอประมาณ พบว่า การบริหารจัดการกลุ่มด้วยความพอประมาณ ใช้วัสดุที่มีอยู่ในชุมชน และลงมือทำเองไม่ต้องจ้างช่างให้เปลืองค่าใช้จ่ายเงินหรืองบประมาณ และในชุมชนทั้งวัสดุอุปกรณ์ และแรงงานที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์มากที่สุด ดังคำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลว่า

“เริ่มจากใช้วัสดุที่มีอยู่ในชุมชนต้องเป็นแปลงผักที่สามารถเก็บผลผลิตได้ไม่ต้องลงทุนอะไรให้มากมาย จะได้ประหยัดต้นทุนในการผลิตด้วย” (นิติพล ออมจิตร, 2565)

“เริ่มจากการทำเองไม่ต้องจ้างช่างให้เปลืองค่าใช้จ่ายเงินหรืองบประมาณส่วนนั้นควรนำไปต่อยอดในสิ่งอื่นที่ให้เกิดประโยชน์แก่ครัวเรือน และชุมชนมากกว่า” (สุรเดช ยุทธแสง, 2565)

3.2 ด้านความมีเหตุผล พบว่า การบริหารจัดการกลุ่มด้วยความมีเหตุผล ความสำคัญในเรื่องการใช้เหตุผลในการทำงานโดยเฉพาะการทำงานในกลุ่มการทำงาน ต้องนำเหตุผลมาใช้ในการตัดสินใจให้มากที่สุด ถ้าเรานำหลักความมีเหตุผลงานจะออกมาประสบความสำเร็จ ดังคำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลว่า

“การทำงานทุกอย่างต้องอยู่ด้วยหลักความมีเหตุผลงานจะออกมาประสบความสำเร็จตามที่ได้ตั้งไว้” (สุรเดช ยุทธแสง, 2565)

“การรับฟังความคิดเห็นต่างของสมาชิกในกลุ่ม และการฟังเสียงส่วนใหญ่เป็นหลักโดยการลองผิดลองถูกไปเรื่อย ๆ และเมื่อเลือกสิ่งใดสิ่งหนึ่งแล้วต้องรู้เหตุผลที่เลือกด้วย” (แวอุมา เป็นอาหมัด, 2565)

3.3 ด้านการมีภูมิคุ้มกัน พบว่า การบริหารจัดการกลุ่มด้วยการมีภูมิคุ้มกัน การหาแนวทางแก้ไข ปัญหา เพราะที่ผ่านมาสังเกตจากปัญหาที่เกิดขึ้น การทำงานแบบสามารถพึ่งตนเองได้แต่ก็ไม่ใช่ทั้งหมด เพราะบางสิ่งบางอย่างเราไม่สามารถทำได้ ดังคำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลว่า

“เรามีแนวทางแก้ไขปัญหา เพราะที่ผ่านมาสังเกตจากปัญหาที่เกิดขึ้นเราสามารถหาแนวทางที่จะแก้ไข ปัญหาที่เกิดขึ้นได้ทันเวลา” (นิติพล ออมจิตร, 2565)

“ในกลุ่มวิสาหกิจของเรามีการทำงานแบบสามารถพึ่งตนเองได้แต่ก็ไม่ใช่ทั้งหมด เพราะบางสิ่งบางอย่างเรายังไม่รู้เราก็ต้องศึกษาจากแหล่งอื่นเพิ่มเติม” (สุรเดช ยุทธแสง, 2565)

“การศึกษาหาความรู้จากที่อื่นทำให้เรามีประสบการณ์การทำงานที่เพิ่มขึ้น และสามารถนำมาปรับใช้กับการทำงานของกลุ่มเราได้” (แวอุมา เป็นอาหมัด, 2565)

“เราสามารถรับมือ และแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ทันที่หากเรามีความรู้อยู่แล้วบ้านเพิงตนเองนั้นเป็นสิ่งสำคัญทำให้เรามีภูมิคุ้มกันในการใช้ชีวิตที่ดีขึ้น” (รสนธิ อาติลี, 2565)

3.4 ด้านการมีความรู้ พบว่า การบริหารจัดการกลุ่มด้วยการมีความรู้ การพัฒนาความรู้ของเราให้ดีขึ้นได้จากการศึกษาด้วยตนเองบ้างหรือการเรียนรู้จากบุคคลอื่น และพัฒนาศักยภาพในการทำงาน และจัดการกลุ่มให้มีการพัฒนาที่ดีขึ้น ดังคำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลว่า

“การพัฒนาความรู้ถึงแม้เราจะมีอยู่แล้วแต่เราสามารถที่จะพัฒนาความรู้ของเราให้ดีขึ้นได้จากการศึกษาด้วยตนเองบ้างหรือการเรียนรู้จากบุคคลอื่นบ้าง” (นิติพล ออมจิตร, 2565)

“การเพิ่มทักษะความรู้ให้กับสมาชิกในกลุ่มเพื่อพัฒนาศักยภาพในการทำงาน และจัดการกลุ่มให้มีการพัฒนาที่ดีขึ้น” (สุรเดช ยุทธแสง, 2565)

3.5 ด้านการมีคุณธรรม พบว่า การบริหารจัดการกลุ่มด้วยการมีคุณธรรม การนำศาสนามาใช้ในการดำเนินงาน และการบริหารจัดการกลุ่ม และเราต้องมีความอดทน เพราะไม่ใช่แค่งานส่วนตัวหรือเป็นเพราะงานของเราเท่านั้นเราต้องอดทนกับงาน และจะต้องรับมือกับสิ่งรอบตัวของเรด้วย ดังคำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลว่า

“การนำศาสนาใช้ในการดำเนินงาน และการบริหารจัดการกลุ่มเป็นแนวทางในการที่มีศาสนาเข้ามาช่วยยึด และเป็นศูนย์กลางของการตัดสินใจ” (นิติพล ออมจิตร, 2565)

“การที่เราจะทำอะไรใหญ่ ๆ หรือสิ่งใหญ่ ๆ เราต้องมีความอดทน เพราะไม่ใช่แค่งานส่วนตัวหรือเป็นเพราะงานของเราเท่านั้นเราต้องอดทนกับงาน และจะต้องรับมือกับสิ่งรอบตัวของเรด้วย” (สุรเดช ยุทธแสง, 2565)

อภิปรายผล

พัฒนาการเกิดกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบารอกัตฟาร์มผักไฮโดรโปนิคส์ ตำบลนาเคียน อำเภอมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช เห็นได้ว่า ด้านขั้นก่อตัวของกลุ่ม พบว่า การจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบารอกัตฟาร์มผักไฮโดรโปนิคส์ ตำบลนาเคียน อำเภอมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช เกิดจากการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นจนกระทั่งกลายเป็นการกระตุ้นจิตสำนึกให้ตระหนักสิ่งที่เผชิญอยู่ ปัญหารายได้ไม่เพียงพอในการดำรงชีวิต จึงคิดว่าอยากมีอาชีพเสริม มาช่วยเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัวจึงคิดผักไฮโดรโปนิคส์ ขึ้นมา เนื่องจากมีความรู้และมีวัสดุที่หาได้ในชุมชนซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ฟิรพัฒน์ พันศิริ เรื่อง การรวมตัวของคนตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปแล้วมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันอย่างสม่ำเสมอในช่วงเวลาหนึ่ง มีบรรทัดฐานร่วมกัน และมีเอกลักษณ์เดียวกัน คนเหล่านี้จะมีการรับรู้ในกลุ่มของตนเองว่า พวกเขามีข้อตกลงกันและกันในสิ่งที่จะปฏิบัติการเพื่อบรรลุเป้าหมายร่วมกัน (ฟิรพัฒน์ พันศิริ, 2559) การพัฒนาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการวิสาหกิจชุมชน และการเพาะเห็ดโคนญี่ปุ่นตามความต้องการของกลุ่มเกษตรกร พบว่า เกษตรกรทั้งสองกลุ่มมีการเรียนรู้เกี่ยวกับ การเพาะเห็ดโคนญี่ปุ่นได้ดี การปฏิบัติแบบมีส่วนร่วมช่วยให้เกษตรกรในตำบลบางสะพานมีความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการวิสาหกิจชุมชนได้มากขึ้น มีการรวมตัวเพื่อจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้การเพาะเห็ดโคนญี่ปุ่นฟาร์มเห็ดคุณกาญจนา วงษ์วัฒน์ และมีการประชุมเกษตรกรเพื่อจัดตั้งวิสาหกิจชุมชนเพาะเห็ดโคนญี่ปุ่นตำบลบางสะพาน รวมทั้งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ภัทธริรา ผลงาม และคณะ เรื่อง คนในชุมชนยังไม่มีกรรวมกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเพื่อดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ

มีแต่การรวมกลุ่มออมทรัพย์เพื่อออมเงินโดยฝากเงินเดือนละ 50 - 100 บาท เท่านั้น แต่ไม่เคยมีการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจใด ๆ ที่สร้างรายได้เสริมให้ชุมชน จากการลงพื้นที่ได้พูดคุยกับผู้นำชุมชน เจ้าอาวาสวัดโพธิ์ชัย วัดประจำหมู่บ้าน รวมทั้งสมาชิกในชุมชน ต่างมีความต้องการในการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ จากการประชุมสมาชิกในชุมชนร่วมกับผู้นำ ชุมชนทุกคนต่างเห็นพ้องต้องกันว่าควรมีการส่งเสริมให้คนในชุมชนมีอาชีพเสริมจากการปลูกพืชอื่น ๆ นอกเหนือจากยางพารา ข้าว ข้าวโพด เพื่อลดรายจ่ายในครอบครัว และยังสามารถสร้างรายได้ ดังนั้นจึงมีการศึกษาความต้องการในการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจอื่น ๆ เพื่อเป็นอาชีพเสริมนอกจากอาชีพหลักทางการเกษตรในปัจจุบัน (ภัทรธิดา ผลงาม และคณะ, 2554)

สภาพปัญหาของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบารอกัดฟาร์มผักไฮโดรโปนิคส์ ตำบลนาเคียน อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช เห็นได้ว่า ด้านปัญหาการเพาะปลูก พบว่า ทางกลุ่มมีปัญหาในด้านการเพาะปลูก เนื่องจากสภาพอากาศเปลี่ยนแปลงบ่อย ทำให้ผลิออกมาช้า นอกจากนี้ ยังมีปัญหาเกี่ยวกับวัตถุดิบ ซึ่งในบางช่วงขาดแคลนวัตถุดิบที่ใช้ในการเพาะปลูก ทำให้ต้องซื้อวัตถุดิบมาจากภายนอกชุมชนซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุหฤทธา เต้แก้ว และดาวัลย์ วิวรรณะเดช เรื่อง เกษตรกรในพื้นที่สามารถจำแนกปัญหาการเพาะปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ออกเป็น 3 ด้าน คือ ปัญหาด้านการเพาะปลูก ด้านการตลาด และด้านสังคม/คุณภาพชีวิต โดยปัญหาด้านการเพาะปลูกเป็นปัญหาที่มีความสำคัญมากที่สุด ซึ่งปัญหาส่วนใหญ่เกิดจากปัจจัยการผลิต เนื่องจากราคาของสารเคมี และสารกำจัดศัตรูพืช โรคแมลง และปุ๋ย มีราคาแพง รวมถึงราคาของพันธุ์พืชที่นำมาใช้ในการเพาะปลูกก็มีราคาสูงเช่นเดียวกัน ปัญหาการขาดแคลนน้ำ และแรงงาน ปัญหาราคาน้ำมันเชื้อเพลิงที่มีราคาแพง และปัญหาอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ทั้งจากภาคธนาคาร และเงินกู้ในระบบที่มีอัตราดอกเบี้ยสูง ทำให้เกษตรกรมีรายได้ไม่เพียงพอต่อค่าใช้จ่ายในปัจจุบัน รองลงมา คือ ปัญหาด้านการตลาด และด้านสังคม/คุณภาพชีวิตของเกษตรกร ตามลำดับ เนื่องจากเกษตรกรจำหน่ายผลผลิตทางเกษตรให้พ่อค้าคนกลางได้ราคาต่ำ ขาดอำนาจในการต่อรองกับพ่อค้าคนกลาง ขาดการรับรู้ข่าวสารทางการตลาดจากหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง และความไม่แน่นอนของราคาผลผลิต ส่วนปัญหาด้านสังคม และคุณภาพชีวิตของเกษตรกร พบว่า มีปัญหาด้านยาเสพติด การขาดแคลนไฟฟ้า ไม่มีรายได้เสริมอย่างอื่นภายหลังสิ้นสุดฤดูกาลเพาะปลูก ปัญหาการคมนาคมไม่สะดวก การขาดแคลนน้ำดื่ม น้ำใช้ และปัญหาทางด้านการติดต่อสื่อสาร (สุหฤทธา เต้แก้ว และดาวัลย์ วิวรรณะเดช, 2557) พบว่าสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชัยมงคล ลิ้มเพียรชอบ เรื่อง ผักกาดหอมเป็นผักสลัดที่คนไทยนิยมรับประทานมีคุณค่าทางโภชนาการสูง ผักกาดหอมเป็นผักที่มีความต้องการตลอดทั้งปี เกษตรกรนิยมปลูกเป็นจำนวนมากเนื่องจากใช้เวลาในการปลูกสั้น และในช่วงฤดูหนาวที่เป็นช่วงที่เกษตรกรนิยมปลูกผักกาดหอมกันมากที่สุด ศูนย์รวบรวมผักกาดหอมจึงมักประสบปัญหาในเรื่องการจัดการผักกาดหอมที่เข้ามาเป็นจำนวนมากในช่วงฤดูกาลเพาะปลูก ทำให้ผลผลิตเกิดการเน่าเสียสูญเสียรายได้ นอกจากนี้ ศูนย์รวบรวมยังประสบปัญหาการเลือกใช้นายพาหนะที่มีหลายขนาดในการขนส่งผักกาดหอม ซึ่งมีการขนส่งอยู่สองช่วง คือ ช่วงที่หนึ่งจากแปลงปลูกมายังศูนย์รวบรวม และช่วงที่สองจากศูนย์รวบรวมไปยังลูกค้า (ชัยมงคล ลิ้มเพียรชอบ, 2556) รวมทั้งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เจริญชัย พันธุ์คง และคณะ เรื่อง การปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษเกือบทั้งตำบล แม้จะประสบปัญหาด้านต้นทุนการผลิตสูงขึ้น และนายทุนต่างถิ่นเข้ามาปลูกผักเชิงธุรกิจโดยใช้สารเคมีจำนวนมาก ช่องทางการจัดจำหน่ายมีจำกัด ขาดความต่อเนื่องของผลผลิต และขาดการรับรองมาตรฐานผักปลอดภัยจากสารพิษ จากสภาพปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจ และเห็นความจำเป็นที่ต้องมีการศึกษาวิจัยเพื่อส่งเสริมการวางแผนการผลิต การวิเคราะห์ต้นทุน และผลตอบแทน ประสิทธิภาพการผลิต ปัญหา และอุปสรรคในการผลิตผักปลอดภัยจากสารพิษในตำบลบางเหรียง อำเภอควนเนียง จังหวัดสงขลา เพื่อนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ในการวางแผนการผลิต การพัฒนาด้านการตลาด และการจัดจำหน่ายของเกษตรกรต่อไป (เจริญชัย พันธุ์คง และคณะ, 2558)

การบริหารจัดการกลุ่มภายใต้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เห็นได้ว่า ด้านการบริหารจัดการกลุ่ม ภายใต้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่ม พบว่า ความเห็นต่างหรือความขัดแย้งนำไปสู่บ่อนทำลายซึ่งการยุติ

ด้วยการพึ่งเสียงส่วนใหญ่ ในกลุ่มเกี่ยวกับการบริหารจัดการส่วนใหญ่เป็นเรื่องของการแสดงความคิดเห็นที่แตกต่าง ซึ่งก็ไม่ได้ส่งผลร้ายแรงแต่ต้องใช้เหตุผล และพึ่งเสียงส่วนมากเป็นหลัก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อีรัชย์ สุนทร และคณะ เรื่อง การบริหารจัดการกลุ่มมีปัญหา ได้แก่ การนำน้ำส้มโอจากดินที่อื่นมาแอบอ้างเป็นส้มโอของบ้านแท่น เนื่องจากส้มโอของหมู่บ้านนี้มีรสชาติดี และขาดการบริหารจัดการที่ดีการจัดการบุคคลแรงงาน และเรื่องการรักษาอย่างไม่ดีเท่าที่ควรการเก็บเกี่ยวการแปรรูป และการตลาดยังไม่เป็นระบบโดยเกษตรกรอำเภอ และที่ว่าการอำเภอบ้านแท่นได้ให้การสนับสนุน และให้ความรู้การทำบัญชีการประชาสัมพันธ์การตลาด มีการอบรมเพิ่มเติมเพื่อเพิ่มความรู้ เช่น การขายของออนไลน์ส่วนด้านสังคมมีความอบอุ่นไม่ต้องไปขายแรงงานที่อื่นในการดำเนินการส่งเสริม และพัฒนาอาชีพเกษตรกรจึงควรหาแนวทางพัฒนาให้ดี และมีความก้าวหน้าต่อไป (อีรัชย์ สุนทร และคณะ, 2563) พบว่า สอดคล้องกับงานวิจัยของ กรุณา เชิดจิระพงษ์ และพิมพ์จี บรรจงปรุ เรื่อง การรวมตัวกันของสมาชิกในชุมชน เพื่อรวมตัวกันประกอบกิจการของชุมชนที่ดำเนินงานโดยคณะบุคคลที่มีวิถีชีวิตร่วมกัน บนฐานของการเรียนรู้ ใช้ศักยภาพของชุมชนในการคิดสร้างสรรค์ ผลิตภัณฑ์ หรือการบริการอื่น ๆ เพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันในอนาคตที่จะสร้างรายได้เพิ่มขึ้น และเพื่อการพึ่งพาตนเองของครอบครัว ชุมชน และระหว่างชุมชนโดยนำองค์ความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือทรัพยากรที่มีอยู่ภายในชุมชนมาใช้ให้เกิดประโยชน์ เกิดประสิทธิภาพสูงสุด และต้องมีการบริหารจัดการที่ดีจึงจะนำไปสู่ความสำเร็จในการพึ่งพาตนเอง และพัฒนาระบบเศรษฐกิจชุมชนให้มีความเข้มแข็ง (กรุณา เชิดจิระพงษ์ และพิมพ์จี บรรจงปรุ, 2563) พบว่า สอดคล้องกับการศึกษาของ กมลมาศ เอี้ยวถาวร และภาดล อามาต เรื่อง วิสาหกิจชุมชนกลุ่มปลูกข้าวอินทรีย์ จัดตั้งขึ้นตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 โดยการรวมกลุ่มของเกษตรกรภายในหมู่บ้าน ที่ดำเนินกิจกรรมการปลูกข้าวอินทรีย์ การปลูกถั่วลิสง การปลูกผักไร้สารพิษ และการปลูกมะม่วง ซึ่งกิจกรรมที่ทำเพื่อให้สมาชิกในกลุ่มทำการเกษตรแบบลดการใช้สารเคมีให้ได้มากที่สุด และไตร่ตรองการลดต้นทุนการผลิตที่เกิดจากการซื้อผลิตภัณฑ์ประเภทปุ๋ยเคมีที่มีราคาแพงในท้องตลาด และรายได้ในครัวเรือน ประกอบกับได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานของภาครัฐในด้านเงินทุน และการสนับสนุนจากภาคเอกชน คือมูลนิธิธรรมะร่วมใจ เครือข่ายราชธานีโอโศกในการฝึกอบรมวิธีการทำปุ๋ยอินทรีย์ ปั่นเม็ด ซึ่งการผลิตปุ๋ยเป็นกิจกรรมที่ได้รับการตอบรับเป็นอย่างดีจนผลิตไม่เพียงพอกับความต้องการของชุมชน และเพื่อนสมาชิกด้วยกันเองได้ดำเนินกิจกรรมกลุ่มเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน (กมลมาศ เอี้ยวถาวร และภาดล อามาต, 2561) รวมทั้งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จักเรศ เมตตะธำรงค์ และคณะ เรื่อง การบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนที่ดีได้นั้นต้องมีความยั่งยืน และมีความต่อเนื่อง มีการถ่ายทอดองค์ความรู้จากรุ่นสู่รุ่น การบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทางเกษตรที่จะมีความยั่งยืนได้นั้น จะต้องมีการน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ ดังตัวอย่างเช่น ต้นแบบ และบทเรียนการพัฒนาไร่นาสวนผสมของเกษตรกรจังหวัดอำนาจเจริญ โดยใช้วิธีบูรณาการธรรมะที่เหมาะสมตามกรอบปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ผลของการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ทำให้เกิดความคุ้มค่า มีคุณค่า เข้ากับความพอประมาณ เข้ากับความมีเหตุผล และเข้ากับการมีภูมิคุ้มกันที่ดี โดยได้มีการจัดไร่นาสวนผสมที่ดี มีการวางแผน การจัดการที่ดิน แรงงาน และเงินทุนหมุนเวียนในการดำเนินชีวิตที่ดีขึ้น ทุกคนมีความสามัคคี มีการเกื้อกูลกันในการดำเนินชีวิตของเกษตรกร (จักเรศ เมตตะธำรงค์ และคณะ, 2564)

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 1 การบริหารจัดการกลุ่มภายใต้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

จากภาพที่ 1 แสดงให้เห็นถึงการบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบารอกัดฟาร์มผักไฮโดรโปนิคส์ ตำบลนาเคียน อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ภายใต้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ได้แก่ 1) หลักความพอประมาณ โดยการลงมือทำด้วยตนเองเพื่อลดการใช้งบประมาณ และใช้วัสดุอุปกรณ์ที่มีอยู่ในชุมชนให้เกิดประโยชน์มากที่สุด 2) หลักความมีเหตุผล ในการทำงานโดยเฉพาะการทำงานในกลุ่มการทำงาน เช่น การตัดสินใจ ถ้านำหลักความมีเหตุผลเป็นฐาน งานก็จะออกมาประสบความสำเร็จได้ 3) หลักการมีภูมิคุ้มกัน เช่น การจัดเตรียมแนวทางแก้ไขปัญหา หรือการเรียนรู้จากปัญหาเดิมที่เคยเกิดขึ้นแล้ว เพื่อให้สามารถแก้ปัญหาที่จะเกิดขึ้นต่อไปได้ 4) หลักการมีความรู้ เพิ่มพูนการเรียนรู้ของตนเองไม่หยุดนิ่ง พัฒนาความรู้ของเราให้ดีขึ้นได้จากการศึกษาด้วยตนเองบ้างหรือการเรียนรู้จากบุคคลอื่น และพัฒนาศักยภาพในการทำงาน และจัดการกลุ่มให้มีการพัฒนาที่ดีขึ้น และ 5) หลักการมีคุณธรรม เช่น การนำศาสนามาใช้ในการดำเนินงาน และการบริหารจัดการ มีความอดทนกับงาน และรับมือกับสิ่งรอบตัวของเราโดยที่จะเกิดขึ้นทั้งในทางบวกและทางลบ

สรุปและข้อเสนอแนะ

ด้านพัฒนาการเกิดกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบารอกัดฟาร์มผักไฮโดรโปนิคส์ ตำบลนาเคียน อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช 1) ขั้นตอนตัวของกลุ่ม พบว่า จุดกำเนิดของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบารอกัดฟาร์มผักไฮโดรโปนิคส์ ตำบลนาเคียน เกิดจากกลุ่มมีเป้าหมายต้องการสืบทอดอาชีพเกษตรกร จึงได้มีการปรึกษาหารือประชุมผู้นำถึงประเด็นที่ต้องการสร้างแบบอย่างอาชีพทางเกษตรกรรมที่มีรายได้เลี้ยงดูตนเอง และครอบครัวได้ เข้าสู่กระบวนการศึกษาทางด้านการผลิต และทางด้านการตลาด และได้ข้อสรุปว่าสามารถทำได้ 2) ขั้นตอนการปฏิบัติ มีการวางแผน วางกฎระเบียบ และวางแผนแนวทางในการทำงานของกลุ่ม การแบ่งหน้าที่งานชัดเจนในกลุ่มทำให้สมาชิกกรรมการ

มีความรับผิดชอบหน้าที่ 3) ขั้นการขยายตัวของกลุ่ม โดยระยะเวลา 9 ปี เริ่มจากการจัดทำโครงการปลูกผักบริเวณข้างบ้านจากสมาชิก 3 - 4 คน ได้ขยายมาอยู่ในพื้นที่นี้ มีการขายผักกันในกลุ่มสมาชิกในชุมชน ขายตามตลาดนัดบ้างตามร้านขายผักต่าง ๆ จนมียอดขายเพิ่มขึ้น และ 4) ขั้นการมีส่วนร่วม ซึ่งมีหน่วยงานต่าง ๆ ทั้ง อบต. และหน่วยงานเกษตรอำเภอเข้ามามีส่วนร่วมในการให้ความรู้แก่ชุมชน และกลุ่มวิสาหกิจบอกถึงข้อดี และผลที่ได้รับประโยชน์ที่ได้รับจะสามารถพัฒนาได้ในทางที่ดีขึ้น และช่วยเป็นศูนย์กลางของชุมชนในการพัฒนาศักยภาพของคนในชุมชนด้วยด้านสภาพปัญหา พบว่า 1) สภาพปัญหาการเพาะปลูก พบว่า เนื่องจากสภาพอากาศเปลี่ยนแปลงบ่อย ทำให้ผลผลิตออกมาช้า ทำให้ต้องซื้อวัตถุดิบมาจากภายนอกชุมชน 2) สภาพปัญหาการบรรจุภัณฑ์ พบว่า เนื่องจากสภาพอากาศเปลี่ยนแปลง ซึ่งความระมัดระวังในการบรรจุภัณฑ์และส่งต่อผักให้กับผู้บริโภค 3) สภาพปัญหาด้านการตลาด พบว่า ผักเติบโตช้า และมีการส่งผักมาทางภาคอื่น ๆ แทนผักในและ 4) สภาพปัญหาการบริหารจัดการกลุ่ม พบว่า ความเห็นต่างหรือความขัดแย้งนำไปสู่บ่อนทำลายซึ่งการยุติด้วยการพึ่งเสียงส่วนใหญ่ ดังนั้น จึงต้องมีการบริหารจัดการกลุ่มภายใต้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง อันได้แก่ 1) การบริหารจัดการกลุ่มด้วยความพอประมาณ ใช้วัสดุที่มีอยู่ในชุมชน และแรงงานที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์มากที่สุด 2) การบริหารจัดการกลุ่มด้วยความมีเหตุผล ใช้เหตุผลในการทำงานโดยเฉพาะการทำงานในกลุ่มการทำงานและการตัดสินใจให้มากที่สุด 3) การบริหารจัดการกลุ่มด้วยการมีภูมิคุ้มกัน พบว่า สังเกตปัญหาที่เคยเกิดขึ้น ไม่จำเป็นต้องพึ่งตนเองทั้งหมด เพราะบางสิ่งบางอย่างสามารถให้คนอื่นช่วยเหลือได้ 4) การบริหารจัดการกลุ่มด้วยการมีความรู้ ต้องพัฒนาความรู้ของเราให้ดีขึ้นได้จากการศึกษาด้วยตนเองบ้างหรือการเรียนรู้จากบุคคลอื่น เพื่อพัฒนาศักยภาพในการทำงานดียิ่งขึ้น และ 5) การบริหารจัดการกลุ่มด้วยการมีคุณธรรม พบว่า การบริหารจัดการกลุ่มด้วยการมีคุณธรรม การนำศาสนาเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจในการทำงาน ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ควรมีการร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จัดกิจกรรมให้ความรู้แก่ชุมชนอื่น ๆ ที่มีบริบทเหมาะสมแก่การพัฒนาระบบเศรษฐกิจชุมชน โดยใช้องค์ความรู้ในการบริหารของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบารอภัตฟาร์มผักไฮโดรโปนิคส์ ตำบลนาเคียน อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นต้นแบบ ข้อเสนอแนะวิจัยครั้งต่อไป 1) ควรศึกษา “แนวทางการส่งเสริมอาชีพการทำแปลงผักผักไฮโดรโปนิคส์ ตำบลนาเคียน อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช” และ 2) ควรศึกษา “แนวทางการถ่ายทอดเศรษฐกิจพอเพียงการปลูกผักไฮโดรโปนิคส์ให้กับชาวบ้าน ชุมชนนาเคียน ตำบลนาเคียน อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช”

เอกสารอ้างอิง

- กมลมาศ เอี้ยวถาวร และภาดล อามาต. (2561). แนวทางการบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจ ชุมชนข้าวอินทรีย์สู่ความสำเร็จอย่างยั่งยืน บ้านอัมแสง อำเภอราชไศล จังหวัดศรีสะเกษ. วารสารสังคมศาสตร์นวัตกรรมราชธานี, 2(4), 57-75.
- กรุณา เชิดจิระพงษ์ และพิมพ์จี บรรจงปรุ. (2563). แนวทางเสริมสร้างการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนอย่างยั่งยืน องค์การบริหารส่วน ตำบลหมื่นไวย อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา. วารสารสถาบันวิจัย และพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, 7(2), 473-492.
- จักรเรศ เมตตะธำรงค์ และคณะ. (2564). ปัจจัยที่มีอิทธิพลในการมีส่วนร่วมของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสานวิทยาเขตสกลนครต่อการเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม. วารสารศรีปทุมปริทัศน์, 18(2), 7-17.
- ชัยมงคล ลิ้มเพียรชอบ. (2556). แบบจำลองการโปรแกรมเชิงเส้นผสมจำนวนเต็มสำหรับการวางแผนการเพาะปลูก และการเลือกรูปแบบการขนส่งของโซ่อุปทานผักกาดหอม. วารสารไทยการวิจัยดำเนินงาน, 1(2), 12-23.
- ธีรชัย สุนทร และคณะ. (2563). การบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มปลูกส้มโอบ้านหนองผักหลอด ตำบลบ้านแท่น อำเภอบ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ. วารสารมหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัยวิทยาเขตร้อยเอ็ด, 9(1), 139-148.

- เจียรชัย พันธัง และคณะ. (2558). การวิเคราะห์ต้นทุน ผลตอบแทน และประสิทธิภาพการผลิตผักปลอดภัย จากสารพิษ ในตำบลบางเหริ่ง อำเภอกวนเนียง จังหวัดสงขลา. วารสารศรีนครินทรวิโรฒวิจัย และพัฒนา, 7(13), 63-70.
- นิติพล ออมจิตร. (24 กันยายน 2565). กลุ่มวิสาหกิจชุมชนบารอกัตฟาร์มผักไฮโดรโปนิคส์ ตำบลนาเคียน อำเภอมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช. (จิราวดี รับไทรทอง และคณะ, ผู้สัมภาษณ์)
- พีรพัฒน์ พันศิริ. (2559). เอกสารประกอบการสอน วิชา การพัฒนาองค์กรชุมชน. นครปฐม: มหาวิทยาลัยราชภัฏ นครปฐม.
- ภัทรธิดา ผลงาม และคณะ. (2554). การพัฒนาศักยภาพในการพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจชุมชนบ้านนาบอน จังหวัดเลย. วารสารวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่, 10(1), 44-54.
- รสนธิ์ อาดีลี. (25 กันยายน 2565). กลุ่มวิสาหกิจชุมชนบารอกัตฟาร์มผักไฮโดรโปนิคส์ ตำบลนาเคียน อำเภอมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช. (จิราวดี รับไทรทอง และคณะ, ผู้สัมภาษณ์)
- แวอุมา เป็นอาหมัด. (24 กันยายน 2565). กลุ่มวิสาหกิจชุมชนบารอกัตฟาร์มผักไฮโดรโปนิคส์ ตำบลนาเคียน อำเภอมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช. (จิราวดี รับไทรทอง และคณะ, ผู้สัมภาษณ์)
- สุรเดช ยุทธแสง. (24 กันยายน 2565). กลุ่มวิสาหกิจชุมชนบารอกัตฟาร์มผักไฮโดรโปนิคส์ ตำบลนาเคียน อำเภอมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช. (จิราวดี รับไทรทอง และคณะ, ผู้สัมภาษณ์)
- สุหฤทธา เต่งแก้ว และดาวัลย์ วิวรรณะเดช. (2557). การศึกษาแหล่งผลิต และศักยภาพผลผลิตชีวมวลจากข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในประเทศไทย. วารสารมหาวิทยาลัยนราธิวาสสุนทรินทร์, 6(3), 102-111.
- องค์การบริหารส่วนตำบลนาเคียน. (2556). สภาพทั่วไป และข้อมูลพื้นฐาน. เรียกใช้เมื่อ 17 กรกฎาคม 2565 จาก <https://www.nakean.go.th/general.php>